

Ορθοδοξία και άλλες θρησκείες

Η σημασία των Διαθρησκειακών Διαλόγων

Ορθόδοξος Εκκλησία, στην προσπάθειά της να συμβάλει

στην βελτίωση των σχέσεων των ανθρώπων, σε θρησκευτικό και σε κοινωνικό επίπεδο, ξεκίνησε μια σειρά ακαδημαϊκών διαλόγων με τις άλλες δύο μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες του πλανήτη, δηλαδή με τον Ιουδαϊσμό από το 1977, και με το Ισλάμ από το 1986.

Ως γνωστόν, το Οικουμενικό Πατριαρχείο άρχισε την πρωτοβουλία αυτή των ακαδημαϊκών διαλόγων με τις δύο μονοθεϊστικές θρησκείες, την κατάλληλη στιγμή, χωρίς να αναμένει την 11η Σεπτεμβρίου 2001. Ο απώτερος σκοπός ήταν η εξομάλυνση των σχέσεων και η ειρηνική συνύπαρξη πιστών των τριών θρησκειών σε έναν κόσμο όπου κανείς δεν μπορούσε να υπάρχει πλέον μόνος του. Δεν θα πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός, ότι οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι αποτελούν εν πρώτοις μια εσωτερική αναγκαιότητα για τις θρησκείες, για να μπορέσουν να υπερασπιστούν θρησκευτικές αξίες από την ισοπεδωτική τάση που επικρατεί και από την ανθρωποκεντρική κουλτούρα του σήμερα, καθώς και κοινή υποχρέωση των θρησκειών προς την ανθρωπότητα.

Ετσι, στην Πρώτη Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη, που έγινε στο Ορθόδοξο Κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Chambesy της Γενεύης το 1976, η Ορθόδοξη Εκκλησία εξέφρασε ομόφωνα την επιθυμία της «να συμβάλει στην διαθρησκειακή κατανόηση και συνεργασία, και

Του Μητροπολίτη Γαλλίας
Εμμανουήλ*

Οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι βοηθούν με τον τρόπο τους να καταλάβει ο κόσμος ότι καμιά θρησκεία δεν είναι θρησκεία δολοφονιών και θανάτου. Αυτό συμβαίνει μόνο όταν κάποιος προσπαθούν να δικαιολογήσουν τις πράξεις τους μέσω της θρησκείας, σκοτώνοντας έτσι στο όνομα του Θεού που υποτίθεται ότι πρεσβεύουν

με αυτόν τον τρόπο να καταργήσει τον φανατισμό οποιασδήποτε μορφής, και να συμβάλει με κάθε τρόπο στην συμφιλίωση των λαών και στην επίτευξη των ιδανικών της ελευθερίας και της ειρήνης στον κόσμο, στην υπηρεσία όλης της ανθρωπότητας, ανε-

ξαιρέτου φυλής και θρησκείας».

Ωστόσο, το 1986, στην Τρίτη Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη, η οποία έγινε και πάλι στο Chambesy, εκείνο που είχε εκφραστεί ως επιθυμία, έγινε μια επίσημη και σημαντική Διακήρυξη για «την Συνεισφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην επίτευξη της ειρήνης, δικαιοσύνης, ελευθερίας, αδελφοσύνης και αγάπης μεταξύ των λαών, και την κατάργηση φυλετικών και άλλων μορφών διάκρισης».

Εχοντας έτσι θέσει το πλαίσιο, μέσα στο οποίο οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι θα αναπτύσσονταν, η Ορθόδοξη Εκκλησία, με οργανωτικό κέντρο το Ορθόδοξο Κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και με πρωτεργάτη τον Σεβ. Μητροπολίτη Ελβετίας και νυν Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνό, ξεκίνησε τις επαφές με τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει επίσης εκτός των διμερών ακαδημαϊκών διαλόγων οργανώσει μία σειράν άλλων συναντήσεων μεταξύ των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών, όπως η συνάντηση του Βοσπόρου το 1994, η συνάντηση των Βρυξελλών το 2001 και η τελευταία συνάντηση του Αμαρουσίου τον Αύγουστο του 2004 επ' ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων.

Διάλογος με τον Ιουδαϊσμό

Ο πρώτος Διαθρησκειακός Διάλογος με τον Ιουδαϊσμό ξεκίνησε το 1977. Από τότε, και μέχρι σήμερα έχουν γίνει πέντε συναντήσεις, οι οποίες απέδωσαν καρπούς συνεργασίας και κατανόησης μεταξύ των δύο αυτών θρησκειών. Τα θέματα τα οποία συζητήθηκαν σε αυτούς τους διαλόγους είναι τα εξής:

1. «**Ο Νόμος στην Χριστιανο-Ορθόδοξη και την Εβραϊκή Αντίληψη**» (Lucerne, Switzerland, 16-18 Μαρτίου 1977).
2. «**Παράδοση και Κοινότητα στον Ιουδαϊσμό και την Ορθόδοξη Εκκλησία**» (Bucharest, Romania, 26-31 Οκτωβρίου 1979).
3. «**Κοινότητα και Ανανέωση**» (Αθήνα, Ελλάδα, 21-24 Μαρτίου 1993).
4. «**Η συνάντηση της Ορθοδοξίας και του Ιουδαϊσμού με τον Νεωτερισμό**» (Kibbutz Maaleh HaChamisha, Israel, 13-16 Δεκεμβρίου 1998).
5. «**Η Αφοσίωση και Πιστότητα στις Πηγές Μας: Το Καθήκον και η Αφοσίωσή Μας στην Ειρήνη και στην Δικαιοσύνη**» (Θεσσαλονίκη, Περαία, Ελλάδα, 27-29 Μαΐου 2003).

Ο στόχος αυτών των Διαλόγων είναι η επισήμανση των κοινών στοιχείων των παραδόσεων αυτών των δύο θρησκειών, τα οποία τροφοδοτούν την θρησκευτική εμπειρία και την πνευματικότητα των πιστών. Εξάλλου, σύμφωνα με τους λόγους της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου, κ.κ. Βαρθολομαίου, στο μήνυμά Του προς τους μετέχοντες στη Συνάντηση τον Δεκέμβριο του 1998 στο Ισραήλ, «διάλογος σημαίνει την ενδυνάμωση ήρεμης και ειρηνικής συνεργασίας μεταξύ των ανθρώπων».

Αυτό που θα πρέπει επίσης να τονιστεί είναι και το γεγονός ότι και οι δύο πλευρές έχουν υπογραμμίσει την αναγκαιότητα της απόλυτης και άνευ όρων συνταγματικής και νομοθετικής εγγύησης της πλήρους ελευθερίας συνειδήσεως, καθώς και κάθε άλλης θρησκευτικής ελευθερίας για όλους τους κατοίκους, Ιουδαϊκών, Χριστιανικών και Ισλαμικών κρατών, καθώς επίσης και την νομοθετική προστασία της ισότητας όλων ενώπιον του νόμου, και των διεθνώς αναγνωρισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων. Αυτές οι δηλώσεις έχοντας πάρει την μορφή προτάσεων έχουν παρουσιαστεί στο διεθνή χώρο.

Διάλογος με το Ισλάμ

Ο πρώτος σύγχρονος ακαδημαϊκός διάλογος με το Ισλάμ ξεκίνησε το 1986. Από τότε όμως, οι δύο πλευρές έχουν μια συστηματική ανταλλαγή απόψεων, έχοντας πραγματοποιήσει δέκα Διαθρησκειακούς Διαλόγους, καλύπτοντας τα παρακάτω σημαντικά θέματα:

1. «**Εξουσία και Θρησκεία**» (Chambesy, Switzerland, 17-19 Νοεμβρίου 1986).
2. α) «**Πρότυπο Ιστορικής Συνύπαρξης μεταξύ Μουσουλμάνων και Χριστιανών, και οι Προοπτικές του Μέλλοντος.** β) «**Κοινά Ανθρωπιστικά Ιδανικά για Μουσουλμάνους και Χριστιανούς**» (Συμπόσιο) (Amman, The Hashemite Kingdom of Jordan, 21-23 Νοεμβρίου 1987).
3. «**Ειρήνη και Δικαιοσύνη**» (Chambesy, Switzerland, 12-15 Δεκεμβρίου 1988).
4. «**Θρησκευτικός Πλουραλισμός**» (Istanbul, Turkey, 10-14 Σεπτεμβρίου 1989).
5. «**Νεολαία και Αξίες Μετριοπάθειας**» (Amman, The Hashemite Kingdom of Jordan, 26-28 Ιουλίου 1993).
6. «**Παιδεία για την Κατανόηση και την Συνεργασία**» (Αθήνα, Ελλάδα, 8-10 Σεπτεμβρίου 1994).
7. «**Το Εκπαιδευτικό Σύστημα στο Ισλάμ και στον Χριστιανισμό**» (Amman, The Hashemite Kingdom of Jordan, 3-5 Ιουνίου 1996).
8. «**Προοπτικές Συνεργασίας και Συμμετοχής των Μουσουλμάνων και των Χριστιανών κατά τις Παραμονές του Νέου Αιώνα**» (Istanbul, Turkey, 3-5 Ιουνίου 1997).
9. «**Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί στην Σύγχρονη Κοινωνία: Εικόνες του Άλλου και το Νόημα της Συν-Ιθαγένειας**» (Amman, The Hashemite Kingdom of Jordan, 10-12 Νοεμβρίου 1998).
10. «**Αρχές της Ειρηνικής Συνύπαρξης**» (Manama, The Kingdom of Bahrain, 28-30 Οκτωβρίου 2002).

Ο διάλογος με το Ισλάμ είναι πάρα πολύ σημαντικός, ιδιαίτερα στις μέρες μας που παρατηρούμε ένα κύμα Ισλαμοφοβίας, το οποίο βρίσκεται σε ιδιαίτερη έξαρση από τον άδικο παραλληλισμό τρομοκρατών και Ισλάμ. Γεγονότα όπως η καταστροφή των Διδύμων Πύργων στη Νέα Υόρκη, καθώς και η ανατίναξη τρένου στην Μαδρίτη, προσπαθούν να δημιουργήσουν σύγχυση στο ευρύ κοινό ως προς τι πρεσβεύει το Ισλάμ. Οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι βοηθούν με τον τρόπο τους να καταλάβει ο κόσμος ότι καμιά θρησκεία δεν είναι θρησκεία δολοφονιών και θανάτου. Αυτό συμβαίνει μόνο όταν κάποιοι προσπαθούν να δικαιολογήσουν τις πράξεις τους μέσω της θρησκείας, σκοτώνοντας έτσι στο όνομα του θεού που υποτίθεται ότι πρεσβεύουν.

Οι προσπάθειες για την έναρξη τέτοιων διαλόγων βρήκαν γόνιμο έδαφος και έτσι επί μια μακρά σειρά ετών οι τρεις μεγαλύτερες αυτές θρησκείες έχουν έρθει πιο κοντά από ποτέ. Οι προτάσεις που παραθέτονται ως αποτέλεσμα αυτών των διαλόγων από τις θρησκείες για ένα εποικοδομητικό Διαθρησκειακό Διάλογο, αποτελούν ένα πρόοιμο για μια επί Γης ουράνια ειρήνη, η οποία θα διαφυλάττει την ιερότητα της ανθρώπινης ζωής και την αξιοπρέπεια

της. Αλλά, εφόσον οι θρησκείες δεν έχουν την δύναμη να επιβάλλουν έναν πόλεμο, έτσι και δεν έχουν την δύναμη να επιβάλλουν μια ειρήνη σε έναν κόσμο ακατάστατο και κατακερματισμένο. Ωστόσο, μπορούν, και είναι απαραίτητο να παρουσιάσουν τους εαυτούς τους ως αντιπρόσωπους της ειρήνης. Και για να το κάνουν αυτό, απαραίτητη προϋπόθεση δεν είναι μόνο το να καθαρίσουν τα διδάγματα τους από μισαλλοδοξίες και προκαταλήψεις του παρελθόντος, αλλά και να προσαρμόσουν την αποστολή τους στις απαιτήσεις των καιρών μας.

Οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι τους Ορθοδοξίας με τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ, επιβεβαιώνουν τα ευρύτατα περιθώρια ελκρινούς διαθρησκειακής συνεργασίας τόσο για την υπέρβαση των οδυνηρών συγχύσεων του ιστορικού παρελθόντος, όσο και για την κοινή αντιμετώπιση των σύγχρονων πιεστικών προβλημάτων του ανθρώπου και του κόσμου. Η σταδιακή συνειδητοποίηση της κοινής ευθύνης προσδιορίζει τις αισιόδοξες προοπτικές για την από κοινού υπέρβαση τόσο των αρχών της ειρήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και των λαών, όσο και της ακεραιότητας του οικοσυστήματος.

Με αυτό το πνεύμα η Διακήρυξη της Τρίτης Προσυνοδικής Πανορθόδοξου Διασκέψεως του 1986 προέβλεπε τόσο το βαθύτερο πνευματικό περιεχόμενο των χριστιανικών αρχών, όσο και την επιτακτική ευθύνη για την προσαρμογή αυτών στις πιεστικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου, γι' αυτό και συνδύασε αρμονικά το Ευαγγελικό Μήνυμα με την βιωματική εμπειρία των πιστών στον υπέροχο επίλογο του εμπνευσμένου κειμένου «**Ημείς οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, επειδή κατανοούμε το νόημα της σωτηρίας, αισθανόμεθα το χρέος να αγωνιζόμεθα διά την ανακούφιση της ασθενείας, της δυστυχίας και της αγωνίας. Επειδή βιούμε την εμπειρία της ειρήνης, δεν δυνάμεθα να είμεθα αδιάφοροι διά την απουσία της από την σύγχρονον κοινωνία. Επειδή ζώμεν κάθε ημέραν την θείαν συγκατάβαση, μαχόμεθα εναντίον κάθε φανατισμού και μισαλλοδοξίας μεταξύ των ανθρώπων και των λαών. Επειδή προσδοκώμεν καινήν γην και καινούς ουρανοίς, όπου θα επικρατεί η απόλυτος δικαιοσύνη, αγωνιζόμεθα εδώ και τώρα διά την αναγέννηση και την ανακαίνιση του ανθρώπου και της κοινωνίας.**»

* Ο Μητροπολίτης Γαλλίας Εμμανουήλ, είναι υπεύθυνος των Διαθρησκειακών Διαλόγων του Οικουμενικού Πατριαρχείου